

جغرافیای گردشگری ایران

دکتر اسماعیل علی اکبری

تهران

۱۳۹۱

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

سرشناسه: علی اکبری، اسماعیل، ۱۳۴۶ -

عنوان و نام پدیدآور: جغرافیای گردشگری ایران / اسماعیل علی اکبری.

مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز

تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: دوازده، ۲۶۴ ص.: مصور (رنگی)، جدول، نمودار.

فروست: «سمت»؛ ۱۶۳۸. جغرافیا؛ ۹۴.

شاب: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۰-۸۲۱-۴ ۵۵۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

Esmaeil Aliakbari. Tourism Geography of Iran.

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی:

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: گردشگری - ایران

شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.

رده بندی کنگره: ۳۹۱ / ۷۱۹ الف / ۱۵۵ G

رده بندی دیویی: ۳۳۸ / ۴۷۹ / ۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۳۰۵۵۳۲۷

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

جغرافیای گردشگری ایران

دکتر اسماعیل علی اکبری (عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور)

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۱

تعداد: ۱۰۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: «سمت»

چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات وابسته به اوقاف و امور خیریه

قیمت: ۵۵۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و عوامل

توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)،

روبه روی پمپ گاز، کد پستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۴۴۲۴۶۲۵۰-۲.

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

تصویر روی جلد نمایی از دریاچه ارومیه را نشان می دهد.

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر یا مؤلف، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سخن «سمت»

یکی از اهداف مهم انقلاب فرهنگی، ایجاد دگرگونی اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاهها بوده است و این امر، مستلزم بازنگری منابع درسی موجود و تدوین منابع مبنایی و علمی معتبر و مستند با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبنای و مسائل این علوم است.

ستاد انقلاب فرهنگی در این زمینه گامهایی برداشته بود، اما اهمیت موضوع اقتضا می کرد که سازمانی مخصوص این کار تأسیس شود و شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۶۳/۱۲/۷ تأسیس «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها» را که به اختصار «سمت» نامیده می شود، تصویب کرد.

بنابراین، هدف سازمان این است که با استمداد از عنایت خداوند و همت و همکاری دانشمندان و استادان متعهد و دلسوز، به مطالعات و تحقیقات لازم بپردازد و در هر کدام از رشته های علوم انسانی به تالیف و ترجمه منابع درسی اصلی، فرعی و جنبی اقدام کند.

دشواری چنین کاری بر دانشمندان و صاحب نظران پوشیده نیست و به همین جهت مرحله کمال مطلوب آن، باید به تدریج و پس از انتقادهای و یادآوریهای پیاپی ارباب نظر به دست آید و انتظار دارد که این بزرگواران از این همکاری دریغ نورزند.

کتاب حاضر برای دانشجویان رشته جغرافیا در گرایشهای مختلف در مقطع کارشناسی به عنوان منبع مبنایی جغرافیای گردشگری و در مقطع کارشناسی ارشد منبع کمک درسی «جغرافیای شهری و توریسم»، همچنین در رشته های مدیریت جهانگردی و مدیریت هتلداری قابل استفاده برای درس جغرافیای جهانگردی ایران تدوین شده است. امید است که علاوه بر جامعه دانشگاهی، سایر علاقه مندان نیز از آن بهره مند شوند.

از استادان و صاحب نظران ارجمند تقاضا می شود با همکاری، راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، این سازمان را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۳	هدف کلی و هدفهای مرحله‌ای درس
۵	فصل اول: زمینه‌های جغرافیایی گردشگری در ایران
۵	هدف مرحله‌ای
۵	هدفهای رفتاری-آموزشی
۷	زمینه‌های طبیعی
۸	۱. تیپ اراضی کوهستانی و کوهپایه‌ای
۱۱	۲. اراضی فلاته داخلی ایران
۱۵	۳. تیپ اراضی ساحلی
۲۰	زمینه‌های انسانی
۲۹	فصل دوم: جاذبه‌های گردشگری
۲۹	هدف مرحله‌ای
۲۹	هدفهای رفتاری-آموزشی
۳۱	جاذبه‌های طبیعی
۳۱	۱. آب و هوا
۳۳	۲. پوشش گیاهی، و حیات جانوری
۳۵	۳. چشم‌اندازها و مناظر طبیعی
۳۵	سواحل
۳۷	تالابها
۳۹	رودها
۴۰	کوهستانها
۴۳	۴. خصوصیات ویژه محیطی

۴۳	چشمه‌های آب معدنی
۵۳	کویرها
۵۵	۵. پارکها و مناطق حفاظت شده
۵۵	زیستگاهها و مناطق تحت حفاظت
۶۶	مناطق تحت حفاظت و مدیریت سازمان جنگلها و مراتع
۶۹	جاذبه‌های تاریخی- فرهنگی
۷۰	محل‌های باستانی و تاریخی
۷۲	موزه
۷۸	بازار
۸۲	کاروانسرا
۸۴	آرامگاه مفاخر تاریخی- فرهنگی
۸۵	برج و بنای یادبود
۸۶	کلیسا
۸۸	جاذبه‌های زیارتی
۹۲	جاذبه‌های ویژه (انسان ساخت)
۹۲	پارکهای موضوعی و سرگرم کننده
۹۳	وقایع خاص
۹۴	خرید
۹۶	غذاهای سنتی
۹۹	فصل سوم: زیرساختهای گردشگری
۹۹	هدف مرحله‌ای
۹۹	هدفهای رفتاری- آموزشی
۱۰۰	ویژگیها و اهمیت زیرساختهای گردشگری
۱۰۲	الگوی استقرار زیرساختهای ارتباطی
۱۰۲	راهها و حمل و نقل
۱۰۳	دسترسی زمینی- جاده‌ای
۱۰۷	دسترسی زمینی- راه آهن
۱۱۰	حمل و نقل هوایی
۱۱۳	پایانه‌های مسافری
۱۱۷	نظام توزیع و دسترسی به خدمات گردشگری
۱۱۸	وضع ارتباطات و گردش اطلاعات

۱۱۹	خدمات مالی و بانکی
۱۲۳	دفاتر خدمات مسافرتی
۱۲۵	دسترسی به منابع انرژی
۱۲۹	نظام توزیع فضایی تأسیسات اقامتی- پذیرایی
۱۳۰	تأسیسات اقامتی
۱۳۸	تأسیسات پذیرایی
۱۴۵	ساختار مدیریت گردشگری در ایران
۱۵۰	فصل چهارم: تقاضای گردشگری
۱۵۰	هدف مرحله‌ای
۱۵۰	هدفهای رفتاری- آموزشی
۱۵۲	ویژگیهای کمی و کیفی تقاضای گردشگری
۱۷۰	ساختار فضایی تقاضای گردشگری
۱۷۱	مقاصد اصلی و توزیع فصلی تقاضای گردشگری
۱۸۳	عوامل مؤثر بر تقاضای گردشگری
۱۸۴	انگیزه سفر
۱۸۸	هزینه سفر
۱۹۳	تقاضای گردشگری خارجی
۲۰۰	فصل پنجم: مناطق و فضاهاى گردشگری
۲۰۰	هدف مرحله‌ای
۲۰۰	هدفهای رفتاری- آموزشی
۲۰۱	مناطق گردشگری
۲۰۱	اهمیت منطقه‌بندی
۲۰۲	مناطق گردشگری کشور (برنامه ملی منطقه‌بندی گردشگری)
۲۰۲	منطقه یک، منطقه البرز
۲۰۲	منطقه دو، منطقه سبلان
۲۰۳	منطقه سه، منطقه زاگرس (منطقه غربی)
۲۰۴	منطقه چهار، منطقه پایتخت باستانی
۲۰۴	منطقه پنج، منطقه قلب ایران (پرشیا)
۲۰۵	منطقه شش، منطقه کاروان‌روی جنوبی
۲۰۶	منطقه هفت، منطقه مرزهای شرقی (منطقه بزرگ زیارتی)

۲۰۷	منطقه‌بندی گردشگری با رویکرد جغرافیایی
۲۱۳	فضاهای گردشگری
۲۱۴	فضاهای شهری
۲۱۴	اصفهان
۲۱۵	شیراز
۲۱۶	مشهد
۲۱۷	کیش
۲۱۸	تهران
۲۲۰	فضاهای روستایی
۲۲۲	استان کرمان
۲۲۳	استان فارس
۲۲۳	استان لرستان
۲۲۴	استان قزوین
۲۲۵	استان سیستان و بلوچستان
۲۲۶	استان گیلان
۲۲۷	استان تهران
۲۲۷	استان البرز
۲۲۸	استان آذربایجان غربی
۲۲۸	استان کرمانشاه
۲۲۸	استان کهکیلویه و بویر احمد
۲۲۹	استان آذربایجان شرقی
۲۳۱	فضاهای طبیعی
۲۳۳	فضاهای ساحلی
۲۳۵	فضاهای کوهستانی
۲۳۶	فضاهای بیابانی
۲۳۸	منابع و مآخذ
۲۴۰	نمایه مکانها
۲۵۹	نمایه موضوعی

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۲-۱ مناطق حفاظت شده ساحلی و تالابهای بین‌المللی سواحل ایران	۳۷
جدول ۲-۲ فهرست مناطق آبی تحت مدیریت حفاظت محیط زیست و ...	۳۸
جدول ۲-۳ مهم‌ترین رودخانه‌های حفاظت شده کشور	۳۹
جدول ۲-۴ چشمه‌های معدنی دارای آب‌ی کربناته	۴۴
جدول ۲-۵ چشمه‌های معدنی دارای آب کلروره	۴۵
جدول ۲-۶ چشمه‌های معدنی دارای آب سولفاته	۴۹
جدول ۲-۷ چشمه‌های معدنی دارای آب سولفور	۵۱
جدول ۲-۸ مناطق چهارگانه کشور به تفکیک استانها	۶۳
جدول ۲-۹ فهرست مناطق شکار ممنوع کشور	۶۴
جدول ۲-۱۰ اندوختگاههای زیست‌سپهر کشور	۶۶
جدول ۲-۱۱ نسبت وسعت مناطق حفاظت شده به سطح استانها (۱۳۸۴)	۶۹
جدول ۲-۱۲ نام و موقعیت موزه‌های دینی-مذهبی	۷۳
جدول ۲-۱۳ نام و موقعیت مهم‌ترین موزه‌های طبیعی	۷۴
جدول ۲-۱۴ نام و موقعیت مهم‌ترین موزه‌های فرهنگی	۷۵
جدول ۲-۱۵ نام و موقعیت مهم‌ترین موزه‌های تاریخی	۷۶
جدول ۲-۱۶ نام و موقعیت موزه‌های نظامی	۷۷
جدول ۲-۱۷ نام و موقعیت مهم‌ترین موزه‌های عمومی	۷۷
جدول ۲-۱۸ نام و موقعیت مهم‌ترین بازارهای شهری	۸۰
جدول ۲-۱۹ نام و موقعیت مهم‌ترین کاروانسراها	۸۳
جدول ۲-۲۰ نام و موقعیت مهم‌ترین یادمانهای مفاخر تاریخی و فرهنگی	۸۵
جدول ۲-۲۱ تعداد و توزیع مهم‌ترین آثار و بناهای یادبود	۸۷

۸۹	جدول ۲-۲۲ نام و توزیع کلیساهای مهم کشور
۱۱۴	جدول ۳-۱ تعداد و توزیع پایانه‌های مسافربری برون‌شهری (۱۳۸۸)
۱۲۴	جدول ۳-۲ تعداد دفاتر خدمات مسافرتی کشور به تفکیک استان (۱۳۸۸)
۱۲۸	جدول ۳-۳ جایگاه‌های توزیع سوخت بین‌راهی و نسبت راه به جایگاه به ...
۱۳۷	جدول ۳-۴ تعداد هتلها و هتل آپارتمانهای کشور به تفکیک استان (۱۳۸۸)
۱۴۴	جدول ۳-۵ واحدهای پذیرایی بین‌راهی کشور به تفکیک استان (۱۳۸۸)
۱۵۲	جدول ۴-۱ تعداد خانوارهای کشور برحسب وضع سفر
۱۵۳	جدول ۴-۲ وضع اقامت خانوارهای کشور در طول سفر در فصول مختلف
۱۵۴	جدول ۴-۳ وضع خانوارهای سفررفته برحسب وسعت خانوار
۱۵۴	جدول ۴-۴ وضع سواد سرپرست خانوار برحسب وضع سفر
۱۵۵	جدول ۴-۵ سطح تحصیلات سرپرست خانوارهای سفررفته
۱۵۶	جدول ۴-۶ توزیع سفرهای داخلی بر حسب وضع شغلی سرپرست خانوار به ...
۱۵۷	جدول ۴-۷ توزیع سفرهای گردشگری بر حسب وضعیت شغلی سرپرست خانوار به ...
۱۵۸	جدول ۴-۸ نحوه سازماندهی سفرهای گردشگری به تفکیک فصول
۱۵۹	جدول ۴-۹ بهره‌مندی خانوارها از وسیله نقلیه و وضع سفر
۱۶۰	جدول ۴-۱۰ نوع وسیله نقلیه مورد استفاده در مسیرهای رفت و برگشت سفرهای ...
۱۶۳	جدول ۴-۱۱ نوع و محل اقامت گردشگران به تفکیک فصول (تعداد نفر شب)
۱۷۲	جدول ۴-۱۲ مقاصد اصلی سفرهای گردشگری داخلی در فصل بهار
۱۷۵	جدول ۴-۱۳ مقاصد اصلی سفرهای گردشگری داخلی در فصل تابستان
۱۷۸	جدول ۴-۱۴ مقاصد اصلی سفرهای گردشگری داخلی در فصل پاییز
۱۸۰	جدول ۴-۱۵ مقاصد اصلی سفرهای گردشگری داخلی در فصل زمستان
۱۸۵	جدول ۴-۱۶ اهداف و انگیزه‌های سفرهای گردشگری به تفکیک فصول (تعداد سفر)
۱۸۹	جدول ۴-۱۷ هزینه‌های سفرهای داخلی (میلیون ریال)
۲۰۷	جدول ۵-۱ تقسیمات مناطق گردشگری بر اساس برنامه ملی منطقه‌بندی ...

فهرست نقشه‌ها

صفحه	عنوان
۲۱	نقشه ۱-۱ تقسیمات و واحدهای طبیعی پیکره جغرافیایی ایران
۴۷	نقشه ۲-۱ توزیع فضایی چشمه‌های آب معدنی (بی کربناته)
۴۸	نقشه ۲-۲ توزیع فضایی چشمه‌های آب معدنی (کلروره)
۵۰	نقشه ۲-۳ توزیع فضایی چشمه‌های آب معدنی (سولفاته)
۵۷	نقشه ۲-۴ توزیع جغرافیایی پارکهای ملی کشور
۵۹	نقشه ۲-۵ توزیع جغرافیایی آثار طبیعی ملی
۶۰	نقشه ۲-۶ الگوی توزیع فضایی پناهگاههای حیات وحش
۶۲	نقشه ۲-۷ الگوی توزیع فضایی مناطق حفاظت شده
۱۰۶	نقشه ۳-۱ الگوی استقرار شبکه راههای زمینی کشور (راههای آسفالته اصلی)
۱۰۹	نقشه ۳-۲ الگوی فضایی خطوط راه آهن ایران
۱۱۲	نقشه ۳-۳ نظام استقرار فضایی شبکه فرودگاههای مسافربری
۱۳۵	نقشه ۳-۴ توزیع فضایی تأسیسات اقامتی در کشور (هتلها)
۱۴۰	نقشه ۳-۵ توزیع فضایی مجتمعهای پذیرایی بین راهی در کشور
۱۷۴	نقشه ۴-۱ توزیع فضایی مقاصد اصلی گردشگری کشور در فصل بهار
۱۷۶	نقشه ۴-۲ توزیع فضایی مقاصد اصلی سفرهای گردشگری کشور در فصل تابستان
۱۷۹	نقشه ۴-۳ توزیع فضایی مقاصد اصلی گردشگری کشور در فصل پاییز
۱۸۲	نقشه ۴-۴ توزیع فضایی مقاصد اصلی سفرهای گردشگری کشور در فصل زمستان
۲۰۸	نقشه ۵-۱ منطقه بندی گردشگری بر اساس تقسیمات برنامه ملی گردشگری کشور
۲۳۲	نقشه ۵-۲ توزیع فضایی روستاهای هدف گردشگری

فهرست نمودارها

صفحه

عنوان

۳۲	نمودار ۲-۱	طبقه‌بندی نظام‌وار انواع جاذبه‌های طبیعی
۷۰	نمودار ۲-۲	انواع جاذبه‌های تاریخی-فرهنگی
۷۲	نمودار ۲-۳	انواع مرزها
۷۹	نمودار ۲-۴	انواع بازارهای سنتی
۸۶	نمودار ۲-۵	انواع برج و بنای یادبود
۹۳	نمودار ۲-۶	انواع جاذبه‌های ویژه
۱۳۱	نمودار ۳-۱	تقسیم‌بندی مکان‌های اقامتی
۱۳۲	نمودار ۳-۲	تقسیم‌بندی هتلها بر اساس نوع خدمات
۱۴۸	نمودار ۳-۳	سطوح عمومی فرایند مدیریت و تصمیم‌گیری در بخش گردشگری ...
۱۴۹	نمودار ۳-۴	ساختار موجود سازمان بخش گردشگری در سطح ملی
۱۵۶	نمودار ۴-۱	توزیع سفرهای داخلی برحسب وضع شغلی سرپرست خانوار ...
۱۵۷	نمودار ۴-۲	توزیع سفرهای گردشگری برحسب وضع شغلی سرپرست خانوار ...
۱۵۸	نمودار ۴-۳	نحوه سازماندهی سفرهای گردشگری
۱۶۸	نمودار ۴-۴	نوع و محل اقامت گردشگران داخلی (نفرشب)
۱۷۳	نمودار ۴-۵	مقاصد اصلی سفرهای گردشگری داخلی در فصل بهار (تعداد سفر)
۱۷۵	نمودار ۴-۶	مقاصد اصلی سفرهای گردشگری داخلی در فصل تابستان (تعداد سفر)
۱۷۸	نمودار ۴-۷	مقاصد اصلی سفرهای گردشگری داخلی در فصل پاییز (تعداد سفر)
۱۸۱	نمودار ۴-۸	مقاصد اصلی سفرهای گردشگری داخلی در فصل زمستان (تعداد سفر)
۱۸۸	نمودار ۴-۹	رژیم فصلی سفرهای گردشگری به تفکیک انگیزه سفر
۱۹۰	نمودار ۴-۱۰	اقدام هزینه‌های سفرهای داخلی (میلیون ریال)

مقدمه

گردشگری به عنوان بزرگ‌ترین تحرک اجتماعی، با پیامدهای فرهنگی، اقتصادی و فضایی متعددی همراه است. درک جنبه‌های مختلف و پیامدهای متعدد این تحرک اجتماعی به علوم مختلفی نیازمند است که از میان‌رشته‌ای بودن فعالیت گردشگری ناشی می‌شود. در این میان، دانش جغرافیا به رغم نوپایی در زمینه گردشگری به علت رویکرد سیستمی، با تبیین جنبه‌ها و پیامدهای فضایی فعالیت گردشگری سهم بسزایی در پیشبرد مطالعات گردشگری دارد.

کتاب *جغرافیای گردشگری ایران* اثری درسی با کاربرد آموزشی است که برای دانشجویان رشته‌های مدیریت جهانگردی و مدیریت هتلداری در مقطع کارشناسی تهیه شده است. با این حال، برای دانشجویان رشته‌های جغرافیا، جامعه‌شناسی، جغرافیا و برنامه‌ریزی گردشگری و کارشناسان حوزه‌های مرتبط با گردشگری نیز مفید است. در نگارش این کتاب نکاتی چند مورد توجه بوده است.

- رویکرد اصلی در تدوین کتاب، درک جغرافیایی از گردشگری ایران است نه ارائه اطلاعات جغرافیایی از گردشگری کشور آن گونه که تاکنون اغلب متداول بوده است؛ چه نوشته‌های مبتنی بر داده‌های آماری وسیع با گذشت زمان به سرعت قدیمی می‌شود و ارزش مطالعاتی خود را از دست می‌دهد. با این حال، در مواردی بنا به ماهیت مطالعات و نیازهای آموزشی کتاب، ناچار از ارائه آمار و اطلاعات بوده است. در چنین مواردی کوشش شده است به موازات بیان آماری مطالب، اطلاعات در راستای درک مفاهیم و بیان یک منطق جغرافیایی از گردشگری کشور به کار رود.

- در فصل دوم، جاذبه‌های گردشگری ایران به صورت مشروح بیان شده است.

هدف از این کار نه فقط تبیین همه‌جانبه و بیان الگوهای فضایی و گسترده‌گی جاذبه‌های گردشگری در پیکره جغرافیایی کشور، بلکه اساساً معرفی آنها به عنوان داده‌های پایه برای برنامه‌ریزی گردشگری است؛ چرا که امروزه بسته گردشگری برای بسیاری از تورگردانها ناقص است و بخشی از این کاستی با شناخت پایه‌ای از داده‌های گردشگری، به‌ویژه مکان و زمان جاذبه‌ها ارتباط دارد.

• درس جغرافیای گردشگری ایران در برنامه درسی رشته‌های مدیریت جهانگردی و مدیریت هتلداری پس از درس جغرافیای جهانگردی عمومی گذرانده می‌شود. از آنجا که دانشجویان در درس جغرافیای جهانگردی عمومی با تعاریف و مفاهیم پایه مرتبط با گردشگری آشنا می‌شوند، در اینجا به منظور رعایت سرفصلها و جلوگیری از مداخله مطالب، از تکرار مباحث عمومی در قالب فصلی مستقل خودداری شده است. این مباحث به صورت خلاصه در شروع یا لابه‌لای مطالب مورد توجه قرار گرفته است و در صورت نیاز، در ویراست دوم کتاب فصلی مجزا به آن اختصاص خواهد یافت.

• ایران کشوری پهناور است؛ به همان نسبت جاذبه‌ها، منابع و ظرفیتهای گردشگری پیکره جغرافیایی آن نیز از گسترده‌گی درخون توجهی برخوردار است. شناخت و معرفی جامع این نهاده‌ها در قالب کتاب درسی با محدودیتهای صفحه‌ای برای چاپ و آموزش، کار ساده‌ای نیست. به همین دلیل، فهرست برخی جاذبه‌ها بدون نام با بیان تعداد آنها و در مواردی به صورت مهم‌ترین جاذبه‌ها آمده است. در استفاده از نقشه نیز محدودیتهایی اعمال شده است. نقشه ابزار بیان و برجسته‌سازی اطلاعات و وسیله درک و تجسم فضایی از پدیده‌های جغرافیایی است. برخی نقشه‌های ضروری به صورت نقشه‌های موضوعی و تلفیقی ترسیم شده‌اند. در کنار نقشه، برای درک بهتر مفاهیم کتاب از نمودار نیز استفاده شده است.

کتاب جغرافیای گردشگری ایران در پنج فصل تدوین شده است. فصل نخست شناخت جغرافیایی از سرزمین ایران ارائه می‌کند. اهمیت این فصل نه تنها در شناخت جغرافیایی، بلکه اساساً در معرفی زمینه‌ها و ظرفیتهای جغرافیایی فعالیت گردشگری است. فصل دوم توزیع و تنوع جاذبه‌ها و فصل سوم الگوی استقرار یا

نظام توزیع زیرساختهای گردشگری را توضیح می‌دهد؛ در این دو فصل در مجموع محور عرضه در گردشگری بررسی می‌شود. در فصل چهارم، ضمن تشریح ویژگیهای کمی و کیفی و عوامل تأثیرگذار بر تقاضای گردشگری، ساختار فضایی تقاضا در قالب مقاصد اصلی و تغییرات فصلی آن توصیف می‌گردد. در فصل پایانی کتاب نیز مطالعات موضوعی یا موضوعات گردشگری با رویکرد جغرافیایی و آن گونه که سنت مطالعات جغرافیایی است، در قالب مناطق و فضاهای گردشگری بیان می‌شود.

هدف کلی و هدفهای مرحله‌ای درس

گردشگری یک دانش میان‌رشته‌ای است. هدف از طرح درس جغرافیای جهانگردی ایران در برنامه درسی رشته‌های مدیریت جهانگردی و مدیریت هتلداری آشنایی با یکی از جنبه‌های اصلی این دانش میان‌رشته‌ای در مقیاس سرزمینی است. جغرافیای گردشگری ایران، در واقع، کشورشناسی گردشگری با رویکرد جغرافیایی است. اینکه اجزاء نظام فعالیت گردشگری در ایران کدام‌اند و میان آنها با زمینه‌های جغرافیایی کشور چه روابط و تأثیر و تأثرات متقابل وجود دارد هدف اصلی و کلی طرح درس در این زمینه است.

دستیابی به هدف فوق از طریق هدفهای مرحله‌ای زیر دنبال می‌شود:

۱. شناخت زمینه‌های جغرافیایی فعالیت گردشگری در ایران یا درک جغرافیایی از ایران به عنوان یک سرزمین گردشگری؛
۲. شناخت جاذبه‌های گردشگری ایران به عنوان نهاده اصلی محصول عرضه گردشگری کشور؛
۳. شناخت یکی دیگر از نهاده‌های وابسته به محور عرضه در قالب زیرساختهای گردشگری موجود در کشور؛
۴. شناخت محور تقاضا در قالب ساختارشناسی فضایی (جغرافیایی) تقاضای گردشگری داخلی؛
۵. و در نهایت، پیکربندی یا پهنه‌بندی جغرافیای گردشگری ایران در قالب مناطق و فضاهای گردشگری.

در پایان بر خود لازم می‌دانم از آقای دکتر مصطفی طالشی، همکار گروه جغرافیا به خاطر مطالعه کتاب و پیشنهاد نکات ارزنده صمیمانه سپاسگزاری نمایم. همچنین از آقای امیر اسدی، کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری که در تهیه اطلاعات و ترسیم نقشه‌ها نویسنده را یاری داده است تشکر می‌کنم. امید است مخاطبان و دانشجویان بتوانند متناسب با اهداف کتاب، برای ارتقای دانش جغرافیایی و درک گردشگری از سرزمین ایران از کتاب حاضر بهره ببرند.

www.ketab.ir